

zmatečnosti čís. 11 Šu 281 tr. ř., že nalézací soud překročil při výměře trestu obžalovanému svoji trestní pravomoc. Obžalovaný uznán byl napadeným rozsudkem vinným jednak přečinem podle Šu 14 čís. 5 zákona na ochranu republiky, který se trestá vězením od osmi dnů do tří měsíců, jednak přestupkem podle §§ů 491, 496 tr. zák. a článku V. zákona ze dne 17. prosince 1862, čís. 8 ř. zák. z roku 1863, na který stanoví § 493 tr. zák. trest vězení od jednoho až do šesti měsíců. Při správném použití předpisu prvního odstavce Šu 267 tr. zák. bylo tudíž uložiti obžalovanému trest podle Šu 493 tr. zák., nikoli podle Šu 14 čís. 4 zákona na ochranu republiky, jak učinil nalézací soud. Bylo proto odůvodněné zmateční stížnosti vyhověti, zrušiti napadený výrok rozsudkový jako zmatečný dle čís. 11 Šu 281 tr. ř. a uložiti obžalovanému trest podle Šu 493 tr. zák.

Čís. 1998.

Trestání válečné lichvy (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).

Zřejmě přemrštěným (§ 8 zákona) jest nájemné, jež značně převyšuje částku, přiměřenou dle místních poměrů, přihlížeje ke stavu a rozsahu pronajatých místností a k platným zákonným předpisům o dovolené výši nájemného.

V subjektivním směru vyžaduje skutková podstata Šu 8 zákona vědomí pachatelovo, že, využívaje mimořádných poměrů, vyvolaných válkou, vybočuje požadavkem nájemného z mezí dovoleného.

(Rozh. ze dne 28. května 1925, Zm I 258/25.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalovaných do rozsudku krajského soudu v Chrudimi ze dne 19. února 1925, pokud jím byli stěžovatelé uznáni vinnými přestupkem podle Šu 8 odstavec první zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., zrušil napadený rozsudek a odkázal věc na příslušný okresní soud, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Zmateční stížnost dovolává se číselně důvodů zmatečnosti čís. 5, 9 a), 10 Šu 281 tr. ř., povádí však pouze zmatek čís. 9 a) Šu 281 tr. ř., dovozujíc, že obžalovaní byli odsouzeni pro přestupek předražování podle Šu 8 čís. 1 zákona ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n., neprávem, poněvadž 1. částku, kterou požadovali od Josefa V-a jako nájemné ze tří místností s příslušenstvím v B., nelze pokládati za zřejmě přemrštěnou, uváží-li se, že soud sám musel nejprve prohlédnouti místnosti a vyšetřiti místní poměry, než učinil rozhodnutí, takže nelze říci, že by požadované nájemné bylo patrno každému ihned a na první pohled jako přemrštěné; 2. nejde o nemovitost, pokud se týče část nemovitosti, sloužící k ukojení životních potřeb lidí (bydlení), poněvadž Josef V. potřeboval dotyčných místností výhradně k provozování obchodu, nikoliv k bydlení, ježto v době ujednání smlouvy nebyl ženat, neměl nábytku a tedy bytu vůbec nepotřeboval; 3. soud nepřihlížel k tomu, že majitel starého domu jest oprávněn požadovati na novém

nájemníkovi vyšší nájemné, než platí staří nájemníci, a přizpůsobiti tak nájemné novým poměrům a znehodnocené ceně peněz, jakož i k tomu, že činže za obchodní místnosti jsou vyšší, než činže za byty; 4. nájemné, požadované obžalovanými nelze prý pokládati za zřejmě přemrštěné také proto, že se Josefu V-ovi nezdálo přemrštěným, ačkoliv znal místní poměry a přes to bez námitek smluvenou částku platil, a dále proto, že si vlastně najal s místnostmi také hostinskou živnost. Než, i kdyby tomu tak nebylo, byla by prý požadovaná cena 2400 Kč za pronájem obchodních místností toho rozsahu, jak byly přenechány obžalovanému v roce 1922, kdy hodnota čsl. koruny poklesla na 5 cts. švýcarského franku, zcela přiměřenou a nikoliv zřejmě přemrštěnou.

5. U Františky F-ové, která ničeho nepronajímala a jako prostá vesnická žena ani nerozuměla ujednání, které učinil její manžel sám, není prý tu ani objektivní ani subjektivní skutkové podstaty přestupku předražování, neboť z okolností, že smlouvu podepsala, nelze prý ještě usuzovati na její trestný úmysl.

Avšak zmateční stížnosti nelze přiznati oprávnění, pokud její výtky týkají se objektivní skutkové podstaty přestupku, jímž byli stěžovatelé uznáni vinnými. K 1. Za zřejmě přemrštěné nájemné dlužno pokládati každé, které značně převyšuje částku, přiměřenou dle místních poměrů, přihlížeje ke stavu a rozsahu pronajatých místností, jakož i k platným zákonným předpisům o dovolené výši nájemného, vydaných k ochraně nájemníků. Není tedy správným náhled stěžovatelů, že o zřejmě přemrštěnosti lze mluvit jen tenkrát, je-li patrna každému ihned, na první pohled; stačíť, je-li patrna a je-li si jí vědom pronajímající, o čemž se stane ještě zmínka v dalších vývodech. Soud provedl místní šetření, by jednak zjistil stav a rozsah pronajatých místností, místní poměry v obci a výši činží tam placených, a by tak získal objektivní měřítko pro posouzení otázky, zda byla částka, obžalovanými požadovaná, přiměřená čili nic. Tomuto účelu nařízené místní ohledání vyhovělo, ježto z jeho výsledku ve spojení s posudkem znalce, seznání obecního starosty a svědků soud dospěl k odůvodněnému přesvědčení, že přiměřená úplata za pronajaté místnosti (které byly shledány ve stavu nad míru schátralém) činí nejvýše 1200 Kč ročně, tedy polovici toho, co požadovali obžalovaní. K 2. Toto tvrzení odporuje obsahu rozsudku, který bezvadně zjišťuje, že Josef V. potřeboval místností nejen k zařízení obchodu, nýbrž i domácnosti, ježto, máje snoubenku v jiném stavu, nutně potřeboval bytu pro sebe i rodinu, a šlo mu tedy zjevně o ukojení přímé životní potřeby lidí po bydlení a výkonu povolání (obchodní živnosti) a kromě toho ovšem i o umístění domácích zvířat. Dle rozsudečného zjištění využili obžalovaní právě této tísně V-ovy k požadavku zřejmě přemrštěného nájemného. K 3. Otázku zřejmě přemrštěnosti posoudil první soud správně, vysloviv, že požadované nájemné 2400 Kč ročně za místnosti, za něž by byla (vzhledem k schátralému jejich stavu, rozsahu a místním poměrům) přiměřena činže nejvýše 1200 Kč — jest zřejmě přemrštěnou. Že jsou činže za obchodní místnosti vyšší, než u bytů, napadený rozsudek uznává, přihlížeje při řešení otázky přiměřenosti požadované činže výslovně k tomu, že části místností, zejména

sálu, mělo býti použito výhradně k účelům obchodním. K 4. Okolnost, že V. pokládal nájemné za přiměřené a bez námitek je platil (v rozsudku ostatně nezjištěná), neměla by pro otázku viny významu, ani kdyby byla pravdiva, poněvadž zákon trestá lichevní jednání ve veřejném zájmu i v případech, kde se nájemník spokojuje s vykořisťováním bytové tísně se strany pronajímatelovy. Že obžalovaní přenechali V-ovi s pronajatými místnostmi zároveň i živnost hostinskou (jak si V. původně vykládal znění věty ve smlouvě, »že mu majitel povoluje nakrmiti a napojiti hosty«), rozsudek výslovně vyloučil a své přesvědčení v tom směru náležitě odůvodnil. Výtky, jež zmáteční stížnost proti tomuto zjištění uvádí, jsou v podstatě nepřipustným brojením proti hodnocení průvodních výsledků prvním soudem a proti jeho formálně bezvadnému přesvědčení o ně opřenému. V předpokladech výroku o objektivní přemrštěnosti požadovaného nájemného soud nepřehlídí, že šlo z části o místnost obchodní a zjišťuje na základě znaleckého posudku přiměřenost nájemného k 1. lednu 1923, přihlíží již tím k hodnotě Kč v té době. K 5. O Františce F-ové zjišťuje rozsudek formálně bezvadně, že při ujednání nájemní smlouvy byla přítomna, tedy její obsah znala — s požadovanou činží souhlasila a písemnou smlouvu spolu s manželem podepsala. Tím zjišťuje skutkové předpoklady pro spolupachatelství obou manželů, a dle zásad o spolupachatelství nese také stěžovatelka následky společné trestné činnosti. Okolnosti, na něž zmáteční stížnost poukazuje, nejsou vzaty z obsahu rozsudku, pokud se týče jsou pouhým brojením proti skutkovým zjištěním, naplňujícím objektivní skutkovou podstatu trestného předražování jak u prvního obžalovaného, tak i na straně obžalované Františky F-ové.

Jinak má se věc, pokud jde o subjektivní stránku skutkové podstaty přestupku podle §u 8 odstavec první zákona č. 568/1919. Ke skutkové podstatě tohoto přestupku vyžadují se totiž nejen nalézacím soudem zjištěné objektivní náležitosti, nýbrž i vědomí pachatelovo, že žádá, pokud se týče dává si poskytovatí nájemné zřejmě přemrštěné. Tohoto vědomí obžalovaných nalézací soud nezjistil a zejména nelze dostatečně, náležitě odůvodněné zjištění v tomto směru spatřovati ani v tom, že se v rozhodovacích důvodech na jednom místě uvádí, že obžalovaní žádali zřejmě přemrštěnou částku 2.400 Kč ve zřejmém úmyslu, by co nejvíce využívali mimořádných poměrů válkou vyvolaných. Neboť to neoprávněje ještě a nenutí nijak k závěru, že si byli také vědomi, že, využívající mimořádných poměrů vyvolaných válkou požadavkem nájemného, vybočují z mezí dovoleného. Přesného zjištění v naznačeném směru bylo v tomto případě tím více třeba, ježto k tomu nabádaly zvláštní okolnosti, zejména, že vznikly pochybnosti, zda obžalovaní nepřenechali Josefu V-ovi za 2400 Kč kromě pronajatých místností též živnost hostinskou, což rozsudek vylučuje sice po stránce objektivní, aniž se však zabývá tím, jaký význam tato okolnost má pro posouzení otázky, zda si obžalovaní subjektivně byli vědomi zřejmě přemrštěnosti částky 2400 Kč jako pouhého nájemného za pronajaté místnosti bez přenechání hostinské živnosti, o níž se rovněž jednalo. Jest tedy oprávněna výtka, že v rozsudku není zjištěno subjektivní zavinění stě-

žovatelů, takže odsuzující výrok ohledně přestupku §u 8 odstavec prvý zákona čís. 568/1919 není po subjektivní stránce opodstatněn zjištěnými skutečnostmi a je proto dle čís. 9 a) §u 281 tr. ř. zmatečným, pročež bylo jej i s výrokem o trestu a výroky souvisejícími zrušiti. Jelikož pak ve zrušeném rozsudku nejsou zjištěny ony skutečnosti, které při správném použití zákona měly by býti základem nálezu, takže nelze se obejít bez nařízení opětného hlavního přeličení, a jde již pouze o přestupek §u 8 odstavec prvý uvedeného zákona, byla věc dle §u 288 čís. 3 tr. ř. přikázána příslušnému nyní soudu okresnímu, by ji v rozsahu zrušení znova projednal a rozhodl.

Čís. 1999.

Vražda Dascalova.

Porušení předpisu §u 170 čís. 2 tr. ř. není zmatkem, nebyl-li důvod, je zakládající v době výsledku svědka soudu znám.

Překážka přísahy dle §u 170 čís. 7 tr. ř. brání jen dodatečné přísaze assertorní v přípravném řízení, nikoli však promissorní přísaze při hlavním přeličení.

Ustanovení §u 170 čís. 6 tr. ř. předpokládá trvalé, hluboce zakořeněné nepřátelství, jež bylo tu již před trestným činem a projevilo se nevraživými činy; nespadá sem pouhá všeobecná nevraživost z důvodu politického stranictví.

Nebyl-li protokol o hlavním přeličení dohotoven v době, kdy počala lhůta k provedení zmateční stížnosti, není tu zmatečnosti dle §u 344 čís. 4 tr. ř. (§ 271 tr. ř.), měl-li obžalovaný po ruce podrobné zápisky o líčení, neodchylující se závažně od protokolu.

S hlediska §u 238 tr. ř. stačí, bylo-li o návrzích rozhodnuto před ukončením hlavního přeličení.

V obnoveném řízení nelze přezkoumávat předpoklady právoplatného usnesení obnovovacího (§§y 355—259 tr. ř.).

»Neodolatelné donucení« ve smyslu §u 2 písm. g) tr. zák. jest tu jen tehdy, byla-li nouze jedinou pohnutkou činu, jednal-li pachatel pod dojmem přítomného, bezprostředně hrozícího nebezpečí, jemuž nelze uniknouti jinak, než spácháním činu a nepřivodil-li si sám stav nouze vlastním trestným zaviněním.

Pokud nezakládá obava před pomstou v případě nesplnění rozkazu ilegální macedonské organizace k vraždě stav nouze a nepoložení dodatkové otázky na stav §u 2 g) tr. zák. (§ 319 tr. ř.) není tu zmatkem čís. 6 §u 344 tr. ř.

Ne porušení předpisu třetího odstavce, nýbrž jen porušení předpisu čtvrtého odstavce §u 359 tr. ř. zakládá zmatek ve smyslu §u 344 čís. 12 tr. ř.

Byl-li z důvodu §u 50 tr. zák. uznán trest smrti (§ 136 tr. zák.) nepřipustným, lze uznati i na doživotní žalář.